

27/6/84

Τά νέα βιβλία

Ντίβεν Νιβεν, «Πήγαινε άργά, γύνα γρήγορα»

Εκτός από λεπταίσθητος και φινετσάτος ήθοποιός, ο Νιβεν, που χάθηκε σχετικά πρόσφατα, ήταν και ένας συμπληθητικός συγγραφέας. Το βιβλίο του «Πήγαινε άργά, γύνα γρήγορα» το πιστοποιεί. Πριν από αυτό έχει γράψει το αυτοβιογραφικό «Τό φεγγάρι είναι ένα μπαλόνι», που γνώρισε μεγάλη επιτυχία, ενώ άνόλογη επίτυχία σημείωσαν και τα βιβλία του «Γύρω από τους άπτόμοιους θράους» και τό «Φέρτε τό άδεια άλογα». Στο «Πήγαινε άργά, γύνα γρήγορα», που μετέφρασε ή Βέρα Στρατάκου, τό βασικό πρόσωπο είναι ή Πανώρα, μία ήθοποιός με κάποιο ρόλο σ' ένα άπιτυχημένο μιούζικαλ και ό Στάνι, μισοπαιώνος και μισοαμερικανός, που άποτελούν ένα ζευγάρι έρωτευμένων. Η ιστορία εκτυλίσσεται σέ πολλά μέρη του κόσμου, στην Γερμανία, στην Πολωνία, στό Μεξικό, στην Ελλάδα και στό νησί των μπαχαρικών, όπου ό Νιβεν παρακολουθεί τίς περιπέτειες αυτών των δύο ανθρώπων με μία μεταδοτική γοητεία και με περιγραφικές ικανότητες, που έντυπωσιάζουν. Είναι ό Νιβεν άποδεικνύεται έξοχος άφηγητής και κωμωδιογράφος και τό μυθιστόρημά του συναρπαστικό (Εκδόσεις «Ακούσιους»).

Χορχέ Λούις Μπόρχες, «Εδαριστό Καριέγκο»

Ποιητής άγνωστος έξω από την πατρίδα του και ξεχασμένος στην Αργεντινή, ό Εδαριστό Καριέγκο, έζησε και πέθανε νέος στό Πάλερμο του Μπουένος Άιρες, στην ίδια συνοικία που γεννήθηκε και έζησε ό Μπόρχες τό παιδικό του χρόνο. Καταγράφοντας και οχολιάζοντας τίους στίχους του ποιητή, άλλους συγκλονιστικούς γιά την άμεσότητά τους, συχνά ένδηλκτικούς γιά τό μελοδραματικό τους τόνο και μιλώντας σέ άγνωστες λεπτομέρειες τίς προσωπικές ζωής του Καριέγκο, ό Μπόρχες ζωντανεύει τό Πάλερμο του 1900, που έχει μείν έξω και πολλά χρόνια από χώρο του θρόλου. Κομμάτιαρες, μπράβι, οματίεμποροι, τραγουδοποιοί, παραστρατημένα κορίτσια, καροτέρες, που έχουν γευσία τό κάρω τους μεγαλόστομος έπιπράξεις, τό ταγκό — που ό έντιμοι οικογενειακοί όρχες δέν τό δέχτηκαν, γιότι είχε γεννηθεί στό πορνεία κι έπρεπε νά κάνει τόν γύρο του κόσμου, νά πάρει περιγραμμές στό Βερολίνο και στό Παρίσι, νά νά έπιτρέψει θριαμβική αχι πιά ανά χορός, αλλά σάν τρόπος ζωής — παραλαιώνουν στό βιβλίο και παίρνουν τί θέση τους στην αιωνιότητα, χάος στον Καριέγκο και στον Μπόρχες. Το βιβλίο έχει μεταφραστεί από τόν Τάσο Δενέρη (Εκδόσεις «Ψυλόν»).

Τόμ Ρόμιντς, «Τρυποκαρβύδος»

Περίεργο φαινόμενο της σύγχρονης λογοτεχνίας ό Αμερικανός Τόμ Ρόμιντς, συνεχίζοντας μία παράδοση «τραλών αυγαρωμένων», δίνει, με τόν «Τρυποκαρβύδο», ένα είδος έρωτικής ιστορίας, που εκτυλίσσεται μέσα σ' ένα πακέτο ταξίφρα. Αποκαλύπτε τό σκοπό τίς σελήνης, έξηγει ή διαφορά άνάμεσα στους κακοπιστούς και τους παράνομους, έξετόχει ή διαμάχη άνάμεσα στους δεκαήμερο σοσιαλιστή και τόν ρομαντικό όπομικιστή, ζωγραφίζει ένα πορτραίτο τίς σύγχρονης κοινωνίας με ζήλοποιους Άραδες, έξοριστους βασιλιάδες και έγκυμοιστους μαζορέτες και δέν παραλείπει νά άσχοληθεί με τό μυθιστόριο των πυραμίδων. Και όλα αυτά με ένα τρακό κέφι, ένα νεύρο, που κάνουν τίς κωμωφλοσοφικές άναπολήψεις του νά διασκεδάσουν σέ έντονα βαθμό τόν άναγνώστη. Πολλοί έγραψαν ότι ό Ρόμιντς άνήκει στην λογοτεχνική άντικοαυτούρα, άλλοι πώς είναι μία ιδιοφυΐα. Όπως και νά ναι, ό «Τρυποκαρβύδος» διαβάεται με πολύ ένδιαφέρον. Μεταφράστηκε από τόν Ντίνο Γαρουφαλιά (Εκδόσεις «Ακούσιους»).

Σταντάλ, «Αργάν»

Πλό γνωστός γιά τό βιβλίο του «Κόκκινο και μαύρο» και «Μοναστήρι τίς Πάρμας», ό Σταντάλ έχει, φυσικά, ένα εύριτρο έργο άξιόλογο. Το «Αργάν» είναι τό πρώτο του μυθιστόρημα. Ο ίδιος έγραψε στον πρόλογο ότι υπάρχουν μερικά μυθιστορήματα, που άπατούν νά βρεια τό «κλειδί» τους. Κατά άμπωτισή ή «Αργάν» είναι ένα βιβλίο που θέλει ένα τέλειό κλειδί, που τό πρόσφερε ά ίδιος ό Σταντάλ σ' ένα του γράμμα πρós τόν Μερμέ και που πρότάσσεται τό βιβλίο. Στην «Αργάν» υπάρχουν και άλλολομπέκονται τρία βασικά θέματα: ή άδουνηρη περιπέτεια ενός έρωτικά άνίκου, ή συναισθηματική κρίση του ίδιου του Σταντάλ μετά την πρόσφατη τέλει έγκατάλειψή του από μία έρωμένη του και τρίτο, ή κοινωνική κριτική κυρίως τίς τάξης των εύγενών, την έποχή τίς παλιώνθωσης. Ο Οκτάβιος πύε Μαλιέδρ, έσωστρεφής και έσωτερικά καταπιεσμένος, είναι ένα είδος άντιποδο του Ιουλιανού Σαρέλ, του βασικού προσώπου στό έργο «Τό κόκκινο και τό μαύρο». Στην «Αργάν» ή κοινωνική καταπίεση είναι έντονότερη έξέ αίτιας τίς καταγωγής ή ή έρωτική τους άλοκλήρωση άνοκώπτεται βασικά από την σωματική άναπηρία του Οκτάβιου. Αλλά και ό δύο ήρωες έχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά: είναι ιδιορρυθμιοί, άσυμβίβαστοι, άπρωάρμοστοι, άποκομμένοι από τό κοινωνικό τους πλαίσιο, με δύο λόγια παράνομοι. Η κοινωνική κριτική που γίνεται είναι δριμύτατη. Είναι τό βιβλίο του Σταντάλ, έχει όλα τά χαρακτηριστικά γιά νά έντυπωσιώσει. Έχει μεταφραστεί από τόν Χριστόφορο Λιοντάκη (Εκδόσεις «Ηρόδανός»).

«Καβαλιώτες ποιητές»

Όπως καταλαβαίνει κανείς και όπως γράφεται και στόν τίτλο του βιβλίου, πρόκειται γιά μία άνθολογία τίς μεταπολεμικής ποιητής τίς μακεδονικής αυτής πόλης, που έγινε από ή δημοτική θιλοισθήη Καβάλας και με έπιμέλεια του Διαμαντή Αξιώτη. Είναι γνωστό πώς ή Καβάλα έθαγαξε σημαντικούς ποιητές, που μερικοί από αυτούς πέρασαν από ή Θεσσαλονίκη ή ζουν σ' αυτήν. Στο βιβλίο άνθολογούνται (με άλφαιθητική σειρά) ό Δ. Αξιώτης, Β. Βασιλικός, Ν. Βρεττός, Τ. Γρομμένος, Ο. Γρηγοριάδης, Κ. Καναθώρης, Μ. Κυριζόκη, Δάμ. Κωνσταντινίδης, Δ. Λεντίης, Πρ. Μάρκογλου, Μιχ. Μήτρας, Α. Νεγρεπόντης, Α. Σαυθόπουλος, Κ. Ορφανίδης, Γ.Σ. Στοιαννίδης και Άβρ.

Από τόν Μεσαίωνα μέχρι σήμερα Η κυπριακή λογοτεχνία παράλληλη τής έλληνικής

Ποιητές και πεζογράφοι με άξιόλογη παραγωγή

Μία πολύ άξιοπρόσχετη έκθεση παρουσίασε πριν από λίγα καιρό τό «Βαφοπούλειο» και μ' αυτήν έκλεισε τίς έφετινές τίς εκδηλώσεις. Επρόκειτο γιά μία έκθεση τίς Κύπρου, με πίνακες, βιβλία, παιδική ζωγραφική, φωτογραφίες και έργα λαϊκής τέχνης. Ετοι ό έπισκέπτης έπαιρνε μία γεύση τίς ποιητικής ζωής τίς σημερινής Κύπρου, παρ' όλο που έμνε άδοθητός, μία και δέν ύπήρχε κανένα πρόγραμμα και κανένα έντυπο που νά του δίνει έστως και γενικά ή έλάχιστα στοιχεία γ' αυτούς που έξέβηταν την δουλειά τίς.

τό πρώτο τυπογραφείο και έκδίδονται έφημερίδες στην έλληνική γλώσσα. Τέλος, είναι φυσικό νά ύπάρχει εκείνον τόν καιρό έντονη ή επίδραση από την Αθήνα, αλλά και από Κωνσταντινούπολη, Σύμωνα και Αλεξάνδρεια.

(1923-1937) με έπιφανείς ανεργάτες σάν τόν μητροπολίτη Κίτιο Νικόδημο Μυλωνά και τόν Ιωάννη Συκουητή, που δίδασκε τότε στή Λάρνακα, και τό «Κυπριακό Γράμμα»-

πέρη. Μετά από τόν ποιητή αυτόν, ή πανελλήνια δημοτική γλώσσα γίνεται τό άπαξέκτο από όλους γλωσσικούς όργανα στή λογοτεχνία τίς Κύπρου, ενώ ή ιδιωματική γλώσσα μέ-

τερους ποιητές του μεσοπολέμου που έζησε μεγάλο διάστημα στην Αλεξάνδρεια. Οι πιο σημαντικές συλλογές του είναι τό «Γαλανά δαχτυλιδάκια» (1919), «Ο γυμνός άνθρωπος» (1924) και «Αράχνες» (1936). Δέκα χρόνια μετά την πρώτη συλλογή του Αλιθέρος κυκλοφόρησε, στην Αθήνα, τό ποιητικό βιβλίο του Τεύκρου Ανθία (1903-1968) «Τά σφυρίγματα του όλητη». Ο Ανθίας ήταν ένας άπό τούς «στρατευμένους» Κύπριους ποιητές και αυτό ύποβάθμισε την λογοτεχνική άξία των συλλογών του που ήταν πολλές.

Έργο Κύπριου καλλιτέχνη, από την έκθεση του «Βαφοπούλειου».

Άλλος σημαντικός ποιητής τίς ίδιες περιόδου ήταν ό Θεόδωρος Πιερίδης (1908-1968) που ή πρώτη του συλλογή («Ξέρουμε και μεις νά τραγουδάμε») κυκλοφόρησε τό 1937. Οπότσο ό Πιερίδης, που κι αυτές ήταν «στρατευμένους» στην κυπριακή άριστη, είχε δημοσιεύσει ποιημά του σέ περιοδικά και έφημερίδες από τό 1928.

Η εικοσαετία των άδωνών

Η άνακήρυξη τίς κυπριακής δημοκρατίας και ό περιπέτεια του 1974 και τίς δεκαετίες μέχρι σήμερα ήταν μοίρα νά σφραγίσουν την λογοτεχνία του νησιού με έναν τρόπο έντυπωσιακό. Η Δημοκρατία του καινούργιου κράτους είχε σάν έπακόλουθο πολλές άνακατατάξεις στον πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό θίο, που όλες μαζί έπηράσαν τούς λογοτεχνείς, ποιητές και πεζογράφους. Και, βέβαια, άνασπίνεται και μία νέα γενιά λογοτεχνών, ή «πρώτη γενιά τίς κυπριακής δημοκρατίας» ή ή «γενιά τίς ανεαρτησίας». Σέ λίγο άκολούθησε μία ακόμη γενιά, και ό ίδιος άυτόσ συμβαδίζουν με τίς νεώτερες γενιές στή Ελλάδα, που έκπρόφουν κάτι καινούργιο στην λογοτεχνία.

Ό Μελής Νικολαίδης (1898-1959) τύπισε τό πρώτο του βιβλίο «Τό κλεισμένο όπι» τό 1928. Έγραψε συνολικά 12 βιβλία, τό περισσότερα από τά όποια άντλούν τό θεματικό τους από ή θρησκευτική παράδοση, Σημαντική συγγραφέας ήταν ή Μαρία Ρουσσά (1894-1959) με τό βιβλίο «Χαραλιμής». «Ανιστόρητη ιστορία» και «Οι έφτά πηλές τίς άόπνης».

Και φυσικά δέν θά πρέπει νά ξεχαστεί ό Λουκής Ακρίτας, που τό βιβλίο του «Αρματωμένοι» (1947) χαρακτηρίστηκε σάν τό πιο σημαντικό πεζογράφημα γιά τόν πόλεμο.

Η άκμή του ρομαντισμού στην Κύπρο σημειώθηκε σά χρόνια 1870-1900, αλλά κράτησε ως τό 1920. Την περίοδο αυτή έμφανίζονται οι Κύπριοι πεζογράφοι Επαμεινώνδας Φραγκούδης και Γεώργιος Σιδαντινίδης. Οπότσο δέν μπορούμε νά πούμε ότι ύπήρχε άξιόλογη πεζογραφία.

Στην ποίηση, από 190 άίωνα, παρουσιόστηκαν περίπου 10 βιβλία. Η ποίηση εκείνης τίς έποχής χωρίζεται στην δημοτική, την ποιητική (των λαϊκών έπιώνωνων στιχολόγων) και την δοκίμη.

Η πιο έξέχουσα φυσιογνωμία τίς Κύπρου στην τρίτη κατηγορία είναι ό Βασίλης Μιχαηλίδης πού έγραψε στό κυπριακό ιδίωμα και άφησε πολύ άξιόλογα έργα όπως τό έπος «Η θη Ιουλιού», τό λυρικό «Ανεράδα», τό άφηγηματικό «Χιώτισσα» κ.ά. Νά σημειωθεί ότι όταν ό Μιχαηλίδης έγραφε στην πανελλήνια γλώσσα, τά έργα του δέν ξεπερνούσαν την μετριότητα. Ο θαιμάσιμος αυτός ποιητής πέθανε άλκοολικός στό φτωχοκομείο τίς Λεμεσσού, τό 1917.

Την παράδοση του Μιχαηλίδη συνεχίζει ό Δημήτρης Αλιθέρης με τό «Τρυποκαρβύδα τραπεζαρία». Η ποίηση του Αλιθέρη (πέθανε τό 1937) άσχελεύεται με ή ζωή του χωριού και με τούς άργότες και είναι πάντοτε διδακτική. Ο Αλιθέρης άσπρήθηκε πολύ από τούς σύγχρονους του.

Αλλά πέρα από τούς ιδιωματικούς ποιητές, δημοσιογραφικά και άλλοι, στην πανελλήνια γλώσσα. Θά άναφέρουμε τίς Ιωάννη Καραγεωργιάδου, τόν Θεμιστοκλή Θεοχαρίτη, τόν Θρασύβουλο Ράπια, την Πολυζένη Λοιζιάδου.

Τέλος στις όρχες του άίωνα, δια-

(1934-1956) με διευθεντές πρώτα τόν Κώστα Προυσή και κατόπι τόν Νίκο Κρανιδιώτη. Στην ποίηση τίς περιόδου αυτές ξεχωρίσαμε κίολος τόν Δημήτηρ Λι-

νει στό περιήρωιο. Στους γήνιμους παλαμικούς τόνους έκφράστηκε ό Γαύκος Αλιθέρης (1897-1965) από τούς πολυγραφό-

Η έλληνική ποίηση

Η ελληνική ποίηση

ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ ΖΙΤΣΑΙΑ

Πατροκοσμία

Τώρα στερνά, συχνά σε μνημονεύουμε
και σου δοξάζουμε τό κλέος.
Τόν κάθε λόγο σου άνιχνεύουμε
σε θάλασσα Αιτωλέ και δέος.

Ας ήταν λέω νά μάς λυπόσσουν
- της Ρωμιοσύνης Σύ κολώνια -
κι Αποστόλου νά ξαναχρυσούνα
και στόν δικά μας τόν άιώνα.

Νά ίδουμε όπό κοντά τις άγιες μέρες σου
Μ' όλη τή χάρη της ευχής σου.
Νά ρθεις μέ τό Σταυρό, μέ τις φοβέρες σου
Και μέ τόν κεραυνό τής διδαχής σου.

Νά πεις έκείνα που σε πόθιαζαν
όπ' τ' άγραφο σου τό Βαγγέλιο,
κι οι άνθρώποι τότε τά λογιόριζαν
και τάβοσαν γερό θεμέλιο.

Πατροκοσμία πολύ σε θυμηθήκαμε.
Σ' έχουμε ανάγκη, άληθεια, τόση.
Τώρα που τόσες γνώσεις φορτωθήκαμε
και μάς άπόλειπεν ή γνώση.

όλιό του «Αρμιαμένοι» (1947) χαρακτηρίστηκε σαν τό πιο σημαντικό πεζογράφημα τόν πόλεμο.

Είνα άκόμη πολύ νωρίς για νά κάνει κανείς άποτίμησεις και νά καταλήξει σε συμπεράσματα. Ετσι, είναι προτιμότερα νά αναφέρει κανείς άνομαστικά τους κυριότερους έκπορεύσεις τής νεότερης κυπριακής λογοτεχνίας που είναι πολλοί και διάλογοι. Στην ποίηση ξεχωρίζουν οι Κυριάκος Χαλαμπιδής, Θεοδόσης Νικολάου, Θεοκλής Κουγιάνης, Κώστας Βασιλείου, Πολύδος Νικολάου, Φοίβος Σταυρίδης, Άνθος Λυκαίνης, Έλλη Θεοφιλάτου και άρκετοί άλλοι.

Στόν τομέα τής πεζογραφίας θά πρέπει νά άνοφερθούν ο Γιάννης Καταούρης, ή Ρίνα Καταελλή, ή Ησθή Μελιστάκη, ή Λίνα Σολωμοπούλου, ή Χριστάκης Γεωργίου, ή Ειρένα Ιωαννίδου - Αδαμίδου, ή Αντρος Παυλίδης, ή Νέστωρ Γεωργιάδης, χωρίς νά σημαίνει ότι έξοντοίμε τόν πίνακα όλών.

Τέλος, ένας ικανός άριθμός πνευματικών ανθρώπων τής Κύπρου άσχολείται με τό θέατρο (ιδιαίτερα μετά τήν ίδρυση και τήν έπιτυχή λειτουργία του «Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου» και με τό δοκίμιο.

Κατά τήν πενταετία, όμως 1955-1960, ή εικόνα αλλάζει ριζικά. Η έκρηξη του απελευθερωτικού άγώνα άνατρέπει τήν πνευματική ήρεμία και έλευθερώνει δημοκρατικές δυνατότητες άπροσδόκητες. Οι λογοτε-

Τότε, φυσικά, δέ μπορούσα νά έξρω πώς πλήρως νοίκι για νά κόβονται άκόμο από σπίτι τους -τό Πλάι- ούτε πώς τό χήμα τους τόξε άναρπάζει στη δημοκρασία ένας στενός τους συγγενής, που τώρα τους φιλοενοούσε ούτε πώς τό μεγάλο του γέροιο μαγαζί έξέλει και ο γίος του όνοιαί ένα μικρό. Κι έμεινα για πολύ καιρό με τή άπορία: Τι κακό ήταν αυτό τό φαλιμέντο;

Κι όμως! Όταν συλλογιόμουν έκείνη τήν ήμέρα που πετύχονα τό πράμα τους από τήν τάρταρα, όταν τους ξεαναφώνα μερστά μου, όπως τους είδα τότε, χλωμούς, άλασχομένους, άγριμένους και θουβούς -ά, τήν άξέσπαστη ακνή- δέν έξρω γιατί. Τό φαλιμέντο μου φαίνονταν πάλι κάτι άθλιό άποφροσέρο κι από τό κρηματοκόσμημα, σποφρότερο κι από τό θάνατο! Και πάλι πολύ καιρό, άκούγοντας αούτ ή λέξη, που τήν πρωτόκοσμο τόσο αγαπών, μέσα σ' ένα τέτοιο μυστήριο, αιστανόμουν μιά φρίκη, που κομιά άλλη λέξη συμφορές δέν μου τή έδινε.

Αν' αούτ ήν ή υπερευνοήσασια γιατρέπτικα μετό χρόνια. Ηταν, θορωπό, τότε που έμια τό λέξη χρωκοπία...

Το ξένο ποίημα

E.E. KAMMINΓKΣ

Από τά «Σονέτα»

Όταν τό τελευταίο μου πάρεε χροπόρημα, κι όταν ή τελική αύαία όδοίει μέ ένα χτύπημα τόν κόσμο άφήνοντας α' ίσκιερη σιωπή κι άποθάρραση έκείνη τή σκνή πού δέν έξ αναγονόμουν τό χαμόγελό σου, άρσοφρώντας μιά στιγμή καθώς σε θέλω τότε συλλογιόμει τό στρατατικό ρόλο που α' άφήνοντας νά παίξεις; θέλω τό μεγάλο χείλι ζωντανά, τό πρόσωπο γκριζό και άιωπηλά άγέλαστα μάτια Μαγδαληνής. Τά φώτα γέλασαν για τελευταία φορά έξω, ό δρόμος περιμένει στο ακοτάδι αούτν που τό πάδια της έχου πατήσει τις άνότητες ψυχές τών ανθρώπων χρυσή ακογή. σταματεί σε κατωφί τής ήτας, ή καρδιά της σπάει σε χαμόγελό της κι είναι ή λανταία, και δική μου έπίσης, μικρό ζωγραφισμένο ποίημα θεού, και δική μου έπίσης, μικρό ζωγραφισμένο ποίημα θεού. (Μετ. Σωκράτη Σκάρτση)

ήταν έμπορος σαν τό πατέρα μου και σαν τό θεό μου. Νά, μιά σκαουκίλια γεμάτη λίρες, σαν αούτες που έφερον κόθε τόσο ο θεός μου στο σπίτι, και τις έραβε, τις έδενε, τις σφράγιζε με θουλοκέρι και τις έδινε στη μητέρα μου να τις φυλάει ως που να τις στείλει στη Βενετία... Μά έπειδή ο κύριος Κουρμής δέν είχε τόσες λίρες, έπρεπε νά του πάρουν τό σπίτι του, τό χτήμα του, τό μαγαζί του, όλα...

Σκέφτικα κι είπα;

- Όχι, είναι κακοί άνθρωποι αούτοι!

- Ποιοι, παιδί μου;

- Οι δανειστάδες. Εγώ, άν μου χρωτούσε λεφτά ο κύριος Κουρμής, δέν θά τούπαίρνα τίπατα.

Η μητέρα μου χαμογέλασε.

- Καλά, καλά, μου είπε. Κοιμήσου τώρα...

Κοιμήθηκα, λυπημένος για τους πλαινώσι και θυμημένος με τους δανειστάδες. Στόν ύπνο μου είδα κάτι άγριάνθρωπους, μέ μαύρα γένια, φριχτούς, που άρπαζαν με τή θια όπ' τό χήμα τών Κουρμιών -τού γέροιο, του γίου του, τής νύφης του, τής έγγονής του- τήγναια, κατασάρες και μύλους του καφέ. Αγνόυζονταν και λαχάνιζαν όλοι χωρίς νά θάλαζον μιλιά. Μιά πάλη άγρια και θουθή, μέσα α' ένα μωφωφο, σχεδόν ακοτάδι...

ΑΠΟ τήν άλλη μέρα πράσαχα στο Πλάι, περιμένοντας νά ιδώ κανένα σημάδι τής καινούργιας συμφοράς που τό χτύπησε. Αλλά δέν έθελσα κανένα! Όταν κρηματοσασίστηκε ή Ελενα, τήν είδα άποπνοια καουθή. Όταν πέθανε ή κυρά - Χρυσή ή Κουρμίνια, είδα μιά μαύρη κάσσα που είχε μέσα τό Λειψάνο. Τώρα τίπατα. Τους ξεαναφώνα και τά πράμάτα τους -μέ τόν ίδιο τρόπο, απ' τήν αούλη μας στην τάρταρα τους- κι ή ζωής τους εξακολουούσε ή ίδια. Φορούσαν μαύρα, μιά για τό θάνατο. Ηταν λυπημένοι, μ' από τό τότε. Μιλούσαν πάλι δυνατά, όπως και πρώτα. Ηταν στιγμές και που γελάσουν! Στην πελώρια γλάστρα φύτευαν άλλη μπουγαρινιά, και τό καλοκαιρι ή τάρταρα τους μοσσοβολούσε απ' τό μπουγαρινιά. Σε λίγο έφυγαν νά ξεκαλοκαιρέψουν στο χτήμα τους όπως πάντα. Πώς λοιπόν τό «φαλιμέντο» ήταν ή μεγαλύτερη συμφορά απ' όπες έπαθαν;

Τότε, φυσικά, δέ μπορούσα νά έξρω πώς πλήρως νοίκι για νά κόβονται άκόμο από σπίτι τους -τό Πλάι- ούτε πώς τό χήμα τους τόξε άναρπάζει στη δημοκρασία ένας στενός τους συγγενής, που τώρα τους φιλοενοούσε ούτε πώς τό μεγάλο του γέροιο μαγαζί έξέλει και ο γίος του όνοιαί ένα μικρό. Κι έμεινα για πολύ καιρό με τή άπορία: Τι κακό ήταν αυτό τό φαλιμέντο;

Κι όμως! Όταν συλλογιόμουν έκείνη τήν ήμέρα που πετύχονα τό πράμα τους από τήν τάρταρα, όταν τους ξεαναφώνα μερστά μου, όπως τους είδα τότε, χλωμούς, άλασχομένους, άγριμένους και θουβούς -ά, τήν άξέσπαστη ακνή- δέν έξρω γιατί. Τό φαλιμέντο μου φαίνονταν πάλι κάτι άθλιό άποφροσέρο κι από τό κρηματοκόσμημα, σποφρότερο κι από τό θάνατο! Και πάλι πολύ καιρό, άκούγοντας αούτ ή λέξη, που τήν πρωτόκοσμο τόσο αγαπών, μέσα σ' ένα τέτοιο μυστήριο, αιστανόμουν μιά φρίκη, που κομιά άλλη λέξη συμφορές δέν μου τή έδινε.

Αν' αούτ ήν ή υπερευνοήσασια γιατρέπτικα μετό χρόνια. Ηταν, θορωπό, τότε που έμια τό λέξη χρωκοπία...

Το ελληνικό διήγημα

«ΦΑΛΙΜΕΝΤΟ»

Τού Γρηγορίου Ξενόπουλου

σπάζανε. Κι έπειτα ήπνηκαν όλοι μέσα στο σπίτι τους, χόθηκαν. Ηαυχία, σιωπή, μυστήριο. Μόνο ή μικρή Νικολέττα όπόμενε στην τάρταρα.

Μά σε λίγο σπώθηκε κι αούτ ήπ' τή γάστρα της, πήδησε απ' τό πεζούλι και προχώρησε, αινά και φοβισμένα, προς τήν πόρτα τής τάρταρας που έβγαζε στην κουζίνα. Τήν είδα που προσαποθούσε νά ιδεί από κει τι γινόταν πάρα μέσο...

- Μά γιατί, γιατί μάς έδωσαν τά πράμάτα τους, ρωτούσα και ξαναρωτούσα τή μητέρα μου που τό τοποθετούσε όκόμα και τάκρυβε.

- Σιωπή έσύ! μου άποκρινόταν. Πρόσεξε μίν πώς τίποτα σε κανένα...

- Μά γιατί, γιατί;

- Κανένας δέ μου άπαντούσε, κανένας δέ μου έξηγούσε.

Καταλάβαινα βέβαια πώς τό πολυάλογο Πλάι τό θρηκε πάλι μιά συμφορά. Μ' όδύνατο νά μαντέψω τή λογής ήταν, και γι' αούτό ίσα - ίσα μου φαίνονταν ή μεγαλύτερη απ' όλες. Κι ο παιδικός μου οίκτος για τους πλαινώσι έσφιγγε τώρα τήν καρδιά μου και τήν πονούσε.

Επιτέλους, τούτ μου ήπρε μιά λέξη. Μιά λέξη άγνήστη, πρωτάκοστη γιό μένα και, φυσικά, σφοβή.

Η μεγάλη μου ύπνέριτσα είπε στο μικρό ύπνέριτ, που θά τή ρωτούσε κι αούτο όπως ένώ τό μητέρα μου:

- Δέν καταλοθίνεις, θρέ κουτέ; Ο γέρο-Κουρμής έκαμε φαλιμέντο!

Ο γέρο-Κουρμής ήταν έκείνος με τά κάτασπρα γένια και μολλιά, ο πατέρας τού Κωστή και τής Αλεξάντρας, ο πεθερός τής Ελενας και ο παππούς τής μικρής μου φιλενάδας Νικολέττας. Αούτος λοιπόν έκαμε τό «φαλιμέντο». Τι ήταν τώρα αούτό τό κάμωμα, ούτε ένώ ήξερα, μά ούτε κι ο μικρός μου ύπνέριτς. Γιατί τόν είδα ν' όνοιγει τό μάτιο του τόσα και νά ρωτά τή Μαρία σχεδόν δυνατά.

- Νικόλεττα! Ψή!

Δέ μόνουσε. Τής ξεαναφώνα πιό δυνατά. Και τότε γύρισε τό προσωπάκι της σε μένα με τό δάχτυλο στο στόμα.

- Σού!

Ηξερε κι αούτ -τής είχαν πει- πώς δέν έκανε νά μιλά κανένας αούτ ήν ώρα, μά δέν πιστεύω να έρε και τίποτ' άλλο.

ΤΟΣΟ, τό παράενα άδειασμα εξακολουούσε. Κι όσο περνούσε ή ώρα, τόσο γινόταν βιαστικότερο. Τά τελευταία πράματά τά πετούσαν χωρίς νά τους νοιάζει πιά κι άν θά

Τά ίδια έκείνα χρόνια, όπως και στην μητέρα Ελλάδα, άνθει τό δημοτικό τραγούδι με ποίηματα ποικίλου περιεχομένου. Υπάρχει πλούτος κειμένων, και από τήν άποψη του άγκου και από τήν άποψη τής ποιότητας. Η λαϊκή μουσα έπαίει και έδώ βασικό ρόλο στην ποισιτιστική έπίθεση και τό δέαμο με τις ρίκες.

Στην άγγλοκρατία

Σταθμός στην ιστορία τής Κύπρου στάθηκε τό γεγονός ότι στα 1878 ή τουρκοκρατία παραχώρησε τή θέση τής στην άγγλική άποικιακή διοίκηση. Κολά σύμπτωση τήν ίδια χρονιά εισάγεται στην Κύπρο, στη Λάρνακα,

Τά ίδια έκείνα χρόνια, όπως και στην μητέρα Ελλάδα, άνθει τό δημοτικό τραγούδι με ποίηματα ποικίλου περιεχομένου. Υπάρχει πλούτος κειμένων, και από τήν άποψη του άγκου και από τήν άποψη τής ποιότητας. Η λαϊκή μουσα έπαίει και έδώ βασικό ρόλο στην ποισιτιστική έπίθεση και τό δέαμο με τις ρίκες.

Στην άγγλοκρατία

Σταθμός στην ιστορία τής Κύπρου στάθηκε τό γεγονός ότι στα 1878 ή τουρκοκρατία παραχώρησε τή θέση τής στην άγγλική άποικιακή διοίκηση. Κολά σύμπτωση τήν ίδια χρονιά εισάγεται στην Κύπρο, στη Λάρνακα,

Τά ίδια έκείνα χρόνια, όπως και στην μητέρα Ελλάδα, άνθει τό δημοτικό τραγούδι με ποίηματα ποικίλου περιεχομένου. Υπάρχει πλούτος κειμένων, και από τήν άποψη του άγκου και από τήν άποψη τής ποιότητας. Η λαϊκή μουσα έπαίει και έδώ βασικό ρόλο στην ποισιτιστική έπίθεση και τό δέαμο με τις ρίκες.

Στην άγγλοκρατία

Σταθμός στην ιστορία τής Κύπρου στάθηκε τό γεγονός ότι στα 1878 ή τουρκοκρατία παραχώρησε τή θέση τής στην άγγλική άποικιακή διοίκηση. Κολά σύμπτωση τήν ίδια χρονιά εισάγεται στην Κύπρο, στη Λάρνακα,

Τά ίδια έκείνα χρόνια, όπως και στην μητέρα Ελλάδα, άνθει τό δημοτικό τραγούδι με ποίηματα ποικίλου περιεχομένου. Υπάρχει πλούτος κειμένων, και από τήν άποψη του άγκου και από τήν άποψη τής ποιότητας. Η λαϊκή μουσα έπαίει και έδώ βασικό ρόλο στην ποισιτιστική έπίθεση και τό δέαμο με τις ρίκες.

Στην άγγλοκρατία

Σταθμός στην ιστορία τής Κύπρου στάθηκε τό γεγονός ότι στα 1878 ή τουρκοκρατία παραχώρησε τή θέση τής στην άγγλική άποικιακή διοίκηση. Κολά σύμπτωση τήν ίδια χρονιά εισάγεται στην Κύπρο, στη Λάρνακα,

Τά ίδια έκείνα χρόνια, όπως και στην μητέρα Ελλάδα, άνθει τό δημοτικό τραγούδι με ποίηματα ποικίλου περιεχομένου. Υπάρχει πλούτος κειμένων, και από τήν άποψη του άγκου και από τήν άποψη τής ποιότητας. Η λαϊκή μουσα έπαίει και έδώ βασικό ρόλο στην ποισιτιστική έπίθεση και τό δέαμο με τις ρίκες.

Στην άγγλοκρατία

Σταθμός στην ιστορία τής Κύπρου στάθηκε τό γεγονός ότι στα 1878 ή τουρκοκρατία παραχώρησε τή θέση τής στην άγγλική άποικιακή διοίκηση. Κολά σύμπτωση τήν ίδια χρονιά εισάγεται στην Κύπρο, στη Λάρνακα,

Τά ίδια έκείνα χρόνια, όπως και στην μητέρα Ελλάδα, άνθει τό δημοτικό τραγούδι με ποίηματα ποικίλου περιεχομένου. Υπάρχει πλούτος κειμένων, και από τήν άποψη του άγκου και από τήν άποψη τής ποιότητας. Η λαϊκή μουσα έπαίει και έδώ βασικό ρόλο στην ποισιτιστική έπίθεση και τό δέαμο με τις ρίκες.

Στην άγγλοκρατία

Σταθμός στην ιστορία τής Κύπρου στάθηκε τό γεγονός ότι στα 1878 ή τουρκοκρατία παραχώρησε τή θέση τής στην άγγλική άποικιακή διοίκηση. Κολά σύμπτωση τήν ίδια χρονιά εισάγεται στην Κύπρο, στη Λάρνακα,

Τά ίδια έκείνα χρόνια, όπως και στην μητέρα Ελλάδα, άνθει τό δημοτικό τραγούδι με ποίηματα ποικίλου περιεχομένου. Υπάρχει πλούτος κειμένων, και από τήν άποψη του άγκου και από τήν άποψη τής ποιότητας. Η λαϊκή μουσα έπαίει και έδώ βασικό ρόλο στην ποισιτιστική έπίθεση και τό δέαμο με τις ρίκες.